

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ברכות -

פרק שישי

ברכות הנהנין

סוגיה לח: גדרי הפסק בברכות הנהנין (6): שינוי מקום

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

סוגיה לח: גדרי הפסק בברכות הנהנין (6): שינוי מקום

רקע

כדי להשלים את דיני הפסק בברכות הנהנין נעסוק בשתי סוגיות נוספות שמקורן אינו במסכת ברכות. הסוגיה הראשונה, שבה נעסוק כעת, היא שינוי מקום המחייב לחזור ולברך, והסוגיה השנייה, שבה נעסוק לאחר מכן, היא מעשה מצוה המהווה הפסק לברכת הנהנין.

מקורות

- א. פסחים ק: -קא. "אותם בני אדם שקידשו בבית הכנסת... והדר מקדש"
קא. -קב. "ור' יוחנן אמר אף ידי יין... ועקרו רגליהן וחזרו אין צריכין לברך"
- ב. רשב"ם ק: ד"ה ידי יין לא יצאו; קא. ד"ה ה"ג ורבי יוחנן אמר
ר"י פסחים כ. -כ: "ובין לרב ובין לשמואל... לא סמכינן אשינויא"
רא"ש פסחים פ"י סי' ו
רמב"ם הל' ברכות פ"ד הל' ג-ה, והשגות הראב"ד
- ג. הגדרת דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם
רש"י קא: ד"ה בדברים שאין טעונים, אבל דברים הטעונים
רשב"ם קא: ד"ה בדברים שאין טעונים, אבל דברים הטעונים; קב. ד"ה ה"ג תניא כוותיה
תוס' ד"ה אלא
ר"ן כ. -כ: ד"ה לא
רמב"ם הל' ברכות פ"ד ריש ה"א
- ד. הגדרת שינוי מקום
רש"י קא: ד"ה ממקום למקום
תוס' קא. ד"ה אבל, קא: סוד"ה אלא, "ושינוי מקום היינו... קמא הדר"
ר"ן כ. ד"ה אבל מפינה לפינה
- ה. שינוי מקום לדין ברכה אחרונה
תוס' קא: ד"ה כשהן
ר"ן כ: ד"ה וקא
- ו. שינוי מקום במקום ללא מחיצות
ירושלמי ברכות פ"ו ה"ח, "רבי סימון... צריך לברך"
רמב"ם הל' ברכות פ"ד סוף ה"ה, השגת הראב"ד וכסף משנה
- ז. שינוי מקום כשאינו קובע מקומו במקום אחד
גמ' נא: "תנא האוכל ומהלך... והלכתא בכולהו יושב ומברך"
רמב"ם הל' ברכות פ"ד ה"א
- ח. שו"ע סי' קעח, ומשנה ברורה
ירושלמי פ"ו ה"ח

רבי סימון רבי תדאי בשם רבי יהושע אכל במזרחת של תאינה ובלא לאכול במערבה צריך לברך.

הסבר הסוגיה

מיתבי, שינוי מקום צריך לברך, שינוי יין אין צריך לברך. [ברייתא פסחים קא:]

יתבי רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה: הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן, אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך... ורב ששת אמר: אחד זה ואחד זה צריך לברך.

[גמ' פסחים קא:]

הברייתא מחדשת מושג חדש בגדרי הפסק בברכות הנהנין - שינוי מקום. למדנו בסוגיות הקודמות שהחיוב לחזור ולברך תלוי בדעתו של האדם. המברך לאכול דבר מסוים בלבד, ואחר כך נמלך לאכול דבר נוסף - חייב לחזור ולברך. כמו כן, המחליט לסיים את אכילתו, ואחר כך נמלך להמשיך ולאכול - חייב לחזור ולברך. בסוגיה מתחדש שיש הפסק אובייקטיבי, שאינו תלוי בדעתו של האדם. המשנה מקומו, חייב לחזור ולברך, למרות שלא הסיח דעתו מהאכילה.

ניתן להבין באחת משתי דרכים את דין שינוי מקום:

א. רשב"ם [ק: ד"ה ידי יין לא יצאו]: "מאחר שעקרו ממקומן דהוה ליה היסח הדעת וצריך לברך". עקירת מקום מוגדרת כהיסח הדעת. כשאדם עוקר ממקומו, הרי הוא כמסיח דעתו מהאכילה, ולכן חייב לחזור ולברך.

ב. הגדרת "יחידת אכילה". שינוי מקום קובע "יחידת אכילה" חדשה, וכיוון שיש "יחידת אכילה" חדשה, היא אינה נפטרת בברכה על "יחידת האכילה" הקודמת, וצריך לחזור ולברך עליה למרות שדעתו בשעת הברכה היתה להיעתק ממקומו באמצע האכילה, והוא לא הסיח דעתו מהאכילה.

נפקא מינה אפשרית בין שתי ההבנות הללו היא דין שינוי מקום לעניין ברכה אחרונה. לפי ההבנה ששינוי מקום מוגדר כהיסח הדעת, כפי שהיסח הדעת מחייב רק ברכה ראשונה, אף שינוי מקום מחייב רק לחזור ולברך ברכה ראשונה¹. לפי ההבנה ששינוי מקום מגדיר "יחידת אכילה" חדשה, ניתן לומר, שחייבים לברך אף ברכה אחרונה².

הראשונים נחלקו בדין זה. הברייתא אומרת: "בני חבורה שהיו מסובין לשתות ועקרו רגליהן לצאת לקראת חתן... כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה". הרמב"ם [הל' ברכות פ"ד ה"ג] מפרש "טעונין ברכה למפרע" - כחיוב גמור, שינוי מקום מחייב גם ברכה ראשונה וגם ברכה אחרונה, ולכן אם לא בירך לפני שעקר רגליו חייב

¹ עיין ברא"ש [ס"ו] הכותב בפירושו: "והא דאמרינן שינוי מקום צריך לברך היינו ברכה ראשונה להבא, אבל ברכה אחרונה למפרע אין צריך לברך, דשינוי מקום הוה כהיסח הדעת".

² הנפקא מינה אינה הכרחית מפני שיכול להיות שיש הבדל בין ברכה ראשונה לבין ברכה אחרונה, כל "יחידת אכילה" מחייבת ברכה ראשונה, ואילו ברכה אחרונה אחת פוטרת כמה "יחידות אכילה".

לברך ברכה אחרונה לפני שממשיך סעודתו. התוס' [קא: ד"ה כשהן] מפרשים "טעונין ברכה למפרע" כדין לכתחילה - לפני שהם עוקרים ממקומם הם צריכים לברך רק מחשש שמא ישכחו לברך, ולכן אם לא בירך לפני שעקר רגליו רשאי להמשיך סעודתו במקום החדש ולברך רק בסיומה [הר"ן ד"ה וקא] סובר כרמב"ם.

נחלקו האמוראים בדין שינוי מקום לגבי דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם. רב ששת סובר שאין הבדל בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם לדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם, ובשניהם שינוי מקום מחייב לחזור ולברך. רב חסדא חולק, ולדעתו שינוי מקום מחייב לחזור ולברך רק בדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם, אבל בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, אינו חייב לחזור ולברך לאחר שינוי מקום.

הגמ' [קא:] מסבירה את החילוק בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם לבין דברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם, שבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם "לקיבעא קמא הדר". כיוון שהוא צריך לחזור למקומו ולברך, שינוי המקום אינו מהווה ניתוק וסיום הסעודה, שהרי הסועד עדיין קשור למקום הסעודה.

נחלקו הראשונים בפסק ההלכה, הרי"ף [כ:] והרמב"ם [הל' ברכות פ"ד הל' ג-ה] פוסקים כרב ששת, ואילו התוס' [קב. סוד"ה כשהן] והרא"ש [סי' ו] פוסקים כרב חסדא.

נחלקו הראשונים מהם הדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם. רש"י [קב. ד"ה ה"ג תניא כוותיה דרב חסדא, ועיין גם קא: ד"ה בדברים שאין טעונים ברכה] והרשב"ם [קב. ד"ה ה"ג תניא, ועיין גם קא: ד"ה בדברים שאינם טעונים ברכה] גורסים בברייתא של רב חסדא "חברים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו רגליהן וחזרו אין צריכין לברך". מפורש לפי גרסה זו, שיין, ואולי כל שבעת המינים, מוגדרים כדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם. תוס' [קא: ד"ה אלא] אינם מקבלים גרסה זו, ואינם מסכימים לדין. תוס' מתלבטים אם רק פת מוגדרת כדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, או שמא כל מיני מזונות מחמשת מיני דגן מוגדרים כדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם. הרי"ף [כ.] פוסק: "אבל בדברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון פת ומיני דגן אין צריך לברך המוציא מאי טעמא לקבעיה קמא הדר", מפרש הר"ן [ד"ה לא] שלדעת הרי"ף דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם הם: "פת וחיץ קידרא שאדם קובע סעודתו עליהם". משמע שאם אכל פת או קבע סעודתו על מיני מזונות חייב ברכה במקום אכילתו, ואם אכל מיני מזונות ולא קבע עליהם סעודתו אינו חייב בברכה במקום אכילתו³. הרמב"ם [פ"ד ה"א] פוסק: "כל המברך ברכת המזון או ברכה אחת מעין שלש צריך לברך אותה במקום שאכל", משמע שעל כל שבעת המינים צריך לברך במקום האכילה.

³ לשון הרי"ף היא "אין צריך לברך המוציא", משמע שרק דברים שמברכים עליהם "המוציא" [פת ופת הבאה בכיסנין שקובע עליה סעודה] הם דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם.

נחלקו הראשונים מהו "מקום" שהיציאה ממנו מהווה שינוי מקום. הגמ' מביאה את דין שינוי מקום גם לגבי קידוש שצריך להיות במקום סעודה, וגם לגבי החיוב לחזור ולברך ברכות הנהנין. לגבי קידוש אומרת הגמ' [פסחים קא.]: "סבור מינה הני מילי [ששינה מקומו, כשיצא] מבית לבית אבל ממקום למקום בחד ביתא לא [הוי שינוי מקום]... [והרי] שמואל נחית מאיגרא לארעא והדר מקדש [משמע שאפילו ממקום למקום בחד ביתא הוי שינוי מקום]". לגבי ברכות אומרת הגמ' [פסחים קא.]: "הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא שנו אלא מבית לבית אבל ממקום למקום לא". מהגמ' משמע ששינוי ממקום למקום בחד ביתא אינו בגדר שינוי מקום לעניין ברכות הנהנין, אך הוא שינוי מקום לגבי דין קידוש במקום סעודה. רש"י מפרש בשני המקומות [פסחים קא. ד"ה ממקום למקום, קא: ד"ה ממקום למקום] כי "ממקום למקום" הוא "מבית לעליה". ומפירושו עולה, שלא ניתן לקדש בבית ולסעוד בעלייה⁴, אך שינוי מבית לעלייה אינו מהווה שינוי מקום לעניין ברכות, ורק כשיצא מחוץ לביתו צריך לחזור ולברך.

גם הרי"ף [כ. מחלק בין הגדרת שינוי מקום לעניין קידוש לבין הגדרת שינוי מקום לעניין ברכות, אבל אינו גורס "ממקום למקום" אלא "מפינה לפינה". לדעת הרי"ף, מעבר מפינה לפינה בחדר אחד אינו שינוי מקום לעניין ברכות אבל קידוש בפינה אחת אינו נחשב במקום סעודה כשהסעודה בפינה אחרת. בשיטת הרי"ף לא ברור אם מעבר מחדר לחדר הוא שינוי מקום, אולם מהראיה שהגמ' מביאה מ"שמואל דנחית מאיגרא לארעא והדר מקדש" ל"מפינה לפינה", משמע ש"מחדר לחדר" זהה ל"מפינה לפינה".

תוס' [פסחים קא. ד"ה אבל; קא: סוד"ה אלא] חולקים על רש"י ולדעתם אין חילוק בין גדרי שינוי מקום לדין קידוש במקום סעודה לגדרי שינוי מקום לעניין ברכות, ומותר לקדש בפינה זו של החדר ולסעוד בפינה אחרת, וכן שינוי מפינה לפינה אינו מחייב לחזור ולברך⁵.

הר"ן [פסחים כ. ד"ה אבל] מסביר שההבדל בשיטת הרי"ף ורש"י בין דין קידוש במקום סעודה לדין שינוי מקום בברכות הוא מפני שלסעודה אדם קובע לו מקום מסוים בבית, ואילו לשתית יין אדם אינו מייחד מקום מיוחד בתוך הבית, ולכן כל הבית הוא מקומו. מסיק מכאן הר"ן, שבסעודת פת או מיני דגן, שאדם קובע בהן מקום, אף מפינה לפינה הווי שינוי מקום. לפי הסברו של הר"ן אין הבדל מהותי בין דין קידוש במקום סעודה לדין שינוי מקום בברכות, ברם ניתן לבאר באופן אחר: קידוש צריך להיות מחובר למקום הסעודה ולכן קידוש בפינה אחרת (לרי"ף) אינו במקום הסעודה, אך לגבי ברכה אין צורך לחבר את שתי האכילות אלא רק שלא יהיה ניתוק והיסח הדעת ביניהן, ומעבר מפינה לפינה (ולרש"י אפילו מבית לעלייה) אינו מהווה ניתוק והיסח הדעת.

⁴ מדבריו משמע בפשטות שניתן לקדש בפינה זו של החדר ולסעוד בפינה אחרת, אך אין מבורר אם שינוי מחדר לחדר הוא כשינוי מבית לעלייה או כשינוי מפינה לפינה.

⁵ המהרש"א [קא. ד"ה בד"ה אבל] מסביר שיש לתוס' גרסה שונה בגמ', בסוגיית "קידוש במקום סעודה" הם גורסים "ממקום למקום" ובסוגיית "שינוי מקום" הם גורסים "מפינה לפינה".

עד כה עסקנו בשינוי מקום ביחס לבית או לחדר, בירושלמי [פ"ו ה"ח] יש התייחסות גם למקום שאינו מוקף במחיצות: "רבי סימון רבי תדאי בשם רבי יהושע אכל במזרחה של תאינה ובה לאכול במערבה צריך לברך". הבית יוסף [סי' קעח סע' א-ג ד"ה גרסינן] מעלה שתי אפשרויות להסביר את הירושלמי: א. בבית המוקף במחיצות מעבר מפניה לפניה אינו מהווה שינוי מקום, אך במקום שאינו מוקף במחיצות אף שינוי כלשהו מהווה שינוי מקום. ב. שינוי מקום במקום שאינו מוקף מחיצות מוגדר על פי הראייה, ומעבר ממזרח התאנה למערבה מוגדר כשינוי מקום "כיוון שהתאנה מפסקת".

הרמב"ם [פ"ד ה"ה] פוסק את הירושלמי להלכה, אך הראב"ד משיג: "והוא שלא היה דעתו מתחלה לכך". הראב"ד משיג על סוף ההלכה העוסק בשינוי ממזרח תאנה למערבה, ואינו משיג בתחילת ההלכה העוסקת בשינוי מבית לבית, משמע שבמקום המוקף מחיצות יש הגדרה אובייקטיבית של מקום, ודעתו של האדם אינה משמעותית, ורק במקום שאינו מוקף במחיצות אין הגדרה אובייקטיבית של מקום ולכן דעתו של האדם יכולה להגדיר גם את המקום השני כמקומו.

דין חשוב בסוגיית שינוי מקום הוא הדין המובא בגמ' בסוף פרק שביעי [נא:]: "תנא האוכל ומהלך... יושב ומברך", הגמ' מתירה לאכול תוך כדי אכילה, ואינה מצריכה לברך בכל רגע שמשנה מקומו, או לפחות כשמגיע למקום שאינו רואה אותו מהמקום שבו בירך. היה ניתן לומר שהבבלי חולק על הירושלמי, ולדעתו אין דין שינוי מקום במקום שאינו מוקף מחיצות, וכן היה ניתן לומר שסוגיה זו עוסקת בפת והיא אליבא דרב חסדא הסובר שבדברים הטעונים ברכה אחריהם במקומם אין דין שינוי מקום, אך הרמב"ם [פ"ד ה"א] פוסק גמ' זו להלכה, והוא פוסק גם כרב ששת וגם כירושלמי. מפרש המגן אברהם [סקי"א] שהולכי דרכים אינם קובעים מקום לאכילתם, ולכן מותרים לאכול דרך הליכתם, ואין עליהם דין שינוי מקום.

סיכום

נחלקו האמוראים אם שינוי מקום מחייב לחזור ולברך ברכת הנהנין. ר' יוחנן סובר ששינוי מקום אינו מחייב לחזור ולברך ברכת הנהנין, ואילו רב חסדא ורב ששת סוברים ששינוי מקום מחייב לחזור ולברך ברכת הנהנין. ר' יוחנן איתותב, והלכה ששינוי מקום מחייב לחזור ולברך ברכת הנהנין.

נחלקו הראשונים בגרדי דין שינוי מקום:

א. הדין בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם. תוס' ורא"ש פוסקים כרב חסדא ששינוי מקום אינו מחייב לברך עליהם, הרי"ף והרמב"ם פוסקים כרב ששת ששינוי מקום מחייב לחזור ולברך.

ב. הגדרת דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם. רש"י והרמב"ם אומרים ששבעת המינים הם דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, תוס' כוללים בהם רק פת ואולי גם חמשת מיני דגן, והר"ן מפרש בדעת הרי"ף שרק מיני דגן שקובעים עליהם סעודה טעונים ברכה לאחריהם במקומם.

ג. שינוי מקום לעניין ברכה אחרונה. הרמב"ם פוסק ששינוי מקום מחייב גם ברכה אחרונה, והרא"ש וסוברים ששינוי מקום מחייב ברכה ראשונה בלבד, אך לכתחילה מפני החשש שישכח לברך חייב לברך לפני שיוצא ממקומו.

ד. הגדרת מקום. רש"י וכנראה גם הרי"ף סוברים שרק שינוי מבית לבית מהווה שינוי מקום, תוס' סוברים שגם שינוי מחדר לחדר מהווה שינוי מקום.

ה. הגדרת מקום במקום שאינו מוקף במחיצות. הבית יוסף מסתפק אם במקום כזה כל שינוי מהווה שינוי מקום, או שמא רק מעבר למקום שאין רואים אותו ממקום הברכה מהווה שינוי מקום.

הלכה

נחלקו השו"ע והרמ"א בשתי המחלוקות שבין הרי"ף והרמב"ם לבין התוס' והרא"ש. השו"ע [ס' קעה סע' א-ב] פוסק כרב ששת, ששינוי מקום מחייב לחזור ולברך אפילו בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אלא אם הניחו שם זקן או חולה, וכן הוא פוסק שחייבים לברך גם ברכה אחרונה וגם ברכה ראשונה. הרמ"א פוסק כרב חסדא שבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אין צריך לחזור ולברך אף ששינה מקומו⁶, וכן הוא פוסק שבדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם צריך לחזור ולברך רק ברכה ראשונה, אם כי לכתחילה צריך לברך ברכה אחרונה לפני שעוקר ממקומו כדי שלא ישכח לברך. המשנה ברורה [סקל"ג] פוסק שלכתחילה אין לצאת לדבר הרשות ללא סיום אכילתו. אמנם הוא מוסיף שאם אוכל פת ודעתו בשעת ברכת "המוציא" לגמור סעודתו במקום אחר - רשאי לעקור ממקומו ללא ברכה אחרונה. כמו כן הוא פוסק [סקל"ה] שאם דעתו לחזור ולסיים אכילתו ומשער שלא יפליג לזמן רב אינו מברך ברכת המזון מפני חשש ברכה שאינה צריכה⁷.

הרמ"א פוסק כי אם הניח זקן או חולה בדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם, אינו צריך לחזור ולברך, אך הב"ח [ד"ה ואיכא להמה] חולק ולדעתו החילוק בין הניח ללא הניח, נאמר רק לרב ששת ורק בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם. המשנה ברורה [סקכ"ז] פוסק כרמ"א.

לעניין הגדרת מקום פוסק השו"ע [סע' א-ב] ששינוי מפינה לפינה אינו שינוי מקום, ואין צריך לחזור ולברך. המגן אברהם [סק"ד] ושאר האחרונים [וכך מוכח מהרמ"א סע' א] סוברים, שמחדר לחדר צריך לברך, אך הביאור הלכה [ד"ה בבית] מביא מחלוקת ראשונים בדין זה, ופוסק שלכתחילה נכון לחוש שלא לצאת מחדר לחדר אך אין למחות במי שמיקל בזה שיש לו על מי לסמוך, ובדיעבד אם יצא אינו מברך שספק ברכות להקל. הרמ"א [סע' א] פוסק

⁶ המגן אברהם [מובא במשנה ברורה סקכ"ח] פוסק שבאכילה של פחות מכזית יש דין שינוי מקום גם בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם, שהרי אינו חייב בברכה אחרונה.

⁷ עיין ברבי עקיבא איגר [אות ג] ובביאור הלכה [ד"ה בלא] המסבירים שהברייתא האומרת "טעונים ברכה למפרע" היא רק אליבא דרב ששת ששינוי מקום מהווה סיום האכילה לעניין ברכה אחרונה אף בסעודת פת, אך לרב חסדא אין חיוב לברך.

שאם דעתו בשעת הברכה היתה לסיים אכילתו בחדר אחר אינו צריך לחזור ולברך [הסבר הדין הוא שדעתו מגדירה את כל הבית כמקום אחד לענין אכילתו], והמשנה ברורה [סקי"ב] כותב להקל כשרואה מקצת מקומו הראשון אף שלא היה בדעתו בשעת הברכה לעבור חדר. הרב אביגדור נבנצאל [משנ"ב ביצחק יקרא סע' א סק"ג] מביא בשם הגרש"ז אויערבאך שאנו רגילים ללכת מחדר לחדר וזו דעתנו בשעת הברכה.

לגבי מקום ללא מחיצות השולחן ערוך [סע' ב] פוסק שהאוכל במזרחה של תאנה ובא למערבה צריך לברך. המשנה ברורה [סקי"ה] מבאר שהגדרת מקום במקום כזה תלויה בראיית המקום החדש ממקום הברכה, והוא מביא גם את דעת הראב"ד שאם היה בדעתו בשעת הברכה לאכול גם במערב אינו צריך לברך.

השו"ע [סע' ה] מביא שתי דעות בביאור מה הם דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם - יש אומרים שכל שבעת המינים, ויש אומרים שדווקא מיני דגן. הרמ"א מוסיף שיש אומרים שרק פת. המשנה ברורה [סקמ"ה] מביא שהאחרונים פוסקים שכל שבעת המינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם, והגר"א פוסק שרק מיני דגן טעונים ברכה לאחריהם במקומם.

המשנה ברורה [סקמ"ב] פוסק כמגן אברהם שאם לא קבע מקום לאכילתו, כגון הולכי דרכים, אינו צריך לחזור ולברך בשינוי מקום. הוא מוסיף שבמקום שאינו מוקף מחיצות, יכול להתחיל במקום מסוים ולכוון בשעת הברכה להמשיך לאכול בדרך.

האגרות משה [או"ח ח"ב סי' נז] מוסיף שדינו של אדם המכין עצמו לדרך והתחיל לאכול בביתו כהולכי דרכים, ואינו צריך לחזור ולברך. כמו כן היוצא מביתו ואוכל בפיו אינו צריך לחזור ולברך, ואם האוכל בידו - "לכתחלה יפסיק מלאכול ויברך כשיהיה בחוץ כדי לצאת גם דעת החיי אדם [המובא במשנה ברורה סקל"ט], ואם שכח ולא הפסיק לא יצטרך לברך פעם אחרת על אלו מיני מתיקה שלקח עמו מביתו כל זמן שלא יפסיק שיעור יותר מתוך כדי דיבור".